

HOMENATGE A EMILI TEIXIDOR. LAURA SANTS: LA NOVEL·LA QUE
VINGUÉ DESPRÉS DE *PA NEGRE*

Josep M. Escolano i López
IES Doctor Balmis d'Alacant
Universitat d'Alacant

Contagiar el desig de llegir és com contagiar qualsevol altra convicció profunda: només es pot aconseguir, o millor intentar, sense imposicions, per simple contacte, imitació o seducció.

EMILI TEIXIDOR

1. EL MEU PRIMER EMILI TEIXIDOR

El dia 19 de juny de l'any 2012 Emili Teixidor, un dels iaio savis de les lletres catalanes, se n'anà d'aquesta vida i ens deixà escrits un grapat de llibres perquè no en notéssim l'absència, si més no, perquè fóssem una mica més feliços amb les històries imaginades, creades i recreades per un home de la Plana de Vic que sabé conjugar el verb *escriure* amb la mateixa habilitat que el verb *complaire* (d'altres diran, *commoure*, jo també). I això, per a un escriptor, per a un mestre que escriu, deu ser una de les satisfaccions més grans que pot haver tingut mai.

La primera vegada que vaig sentir parlar d'Emili Teixidor va ser cap a mitjans dels anys vuitanta. Un professor de secundària novençà encetava la seua faena com a docent i comentava amb un col·lega els llibres de lectura que havia de fer llegir als seus alumnes. Al País Valencià, aleshores, no hi havia massa lectures on triar per a jóvens. L'editorial Gregal havia tret un grapat de títols d'urgència que, Mare de Déu Senyor, quin paperot que hi feren! Llavors, un company digué que un company li havia dit que un altre havia llegit un llibre juvenil, *L'ocell de foc*, una novel·la d'aventures ambientada a l'edat mitjana que podia ser de bon llegir per al jovent. I allà que anàrem tots, corrents, cames ajudeu-me, cap a una recomanació que resultà ser tot un encert.

Hauria d'haver tingut altres ocasions de retrobar-me amb l'obra d'Emili Teixidor, però no fou així. El vaig seguir des de la distància, des

de la desconeixença. *Els matins de Catalunya Ràdio*, amb Antoni Bassas, m'acostà, ja fa temps d'açò, la veu d'un senyor Teixidor que feia recomanacions de lectures de tota mena. «Aquest home només fa que llegir, s'ho llig tot, s'ho coneix tot»: obres d'última hora, *bet sellers* de 500 pàgines cap amunt, autors nostrats, autors de l'altra punta del món, traduccions... Tot. Era el punt de referència per a saber què calia llegir, què es podia regalar a la cunyada pel seu aniversari o al nebodet que feia deu anys. Les seues recomanacions eren comentaris detallats, irònics, graciosos, eren savis consells dits amb seny, dits amb tot el trellat dels anys viscuts i de l'ofici diligent.

Després he tingut l'oportunitat de llegir-lo pausadament, meditadament. Hi ha un llibre de capçalera que no em cansaré de remenar, en el qual he cercat i trobat frases *felices* (com em deien en les classes de lingüística textual quan era estudiant a la universitat), frases que ara m'acompanyen sovint en els camins incerts de la pedagogia. *El plaer de la lectura* (Columna, 2007) és un pou on cada vegada que t'aboques al brocal tens la sensació que hi ha aigua nova, fresca, lleugerament arrissada, i que, quan hi deixes caure el poal, el xaf que ressona en fer contacte amb l'aigua et transmet un eco ancestral, com si les vivències de la infantesa t'aplegaren a glopades. Conté frases que ens dibuixen el camí, que ens il·luminen l'espai com a torxes en la foscor: «La gent que llegeix viu més: viu la seva vida i la dels llibres que llegeix i per això té més experiències, més emocions, més vides» (p. 12-13); «Les paraules, la literatura, ens netegen, ens purifiquen, ens salven. Llegir i parlar ens dóna felicitat, ens fa sortir de nosaltres mateixos i ens allibera» (p. 13).

Jo tinguí l'oportunitat de compartir una vesprada i una nit amb ell el dia que li presentí l'obra *Laura Sants* (Columna, 2006) a la Casa Fuster de Sueca. Fou un divendres del mes de maig de l'any 2007. L'amic Víctor Labrado féu d'intermediari i d'organitzador d'un acte que comptà amb un públic exigent que sabia qui era Emili Teixidor, que sabia què escrivia i que interpel·là l'autor amb preguntes discretes. Jo devia trobar-m'hi més aïna intranquil: era en un espai desconegut, davant un auditori on jo era l'estrany i feia de presentador d'un escriptor de l'alçada d'un campanar (literalment i metafòricament). Uns dies abans vaig amanir uns quants fulls amb quatre idees ben medidades sobre Emili Teixidor, sobre la seua

obra i, sobretot, sobre la lectura que havia fet de *Laura Sants*, lectura per a examen, per descomptat, de les que es fan amb llapis a la mà, amb subratllats i amb paper per a les anotacions a la vora.

Durant el trajecte d'Alacant cap a Sueca no deguí parar de xarrar, perquè l'amic Joan Borja, amb qui compartí viatge i angoixes de presentador novell, em comentà que amb la meitat de les coses que tenia preparades ja hi faria un bon paper. Sort que tenim amics.

La presentació anà com anà: oli en un cresol. Jo mirava els papers, els llegia, mirava el gest d'Emili Teixidor que tenia a la dreta, compartint taula i aigua mineral, i mirava el públic distant i desconegut. En acabar jo de parlar, l'autor agrai les meues paraules i encetà una xerrada distesa amb el públic. En acabant, en demanar-li que em signarà un exemplar de *Laura Sants* i un altre de *Pa negre*, m'agraí una altra vegada, ara en privat, les paraules que li havia dedicat. Hi ha frases que es queden en la memòria i ens els papers: «Josep: Moltes gràcies per les teves paraules. Molta vida. Sigues molt feliç! Molta sort!». Desconec si aquests mots formen part del reu repertori de dedicatòries. Per a mi, en aquell lloc, a la Casa Fuster de Sueca, després de l'experiència d'una lectura atenta, plaent i compromesa, acompanyat de testimonis com Víctor Labrado i com Joan Borja, les paraules d'Emili Teixidor foren el pagament més satisfactori que podia imaginar per una dedicació desinteressada i altament gratificant. «Gràcies a vosté, per escriure com escriu».

2. L'ESCRITOR

Emili Teixidor i Viladecàs (Roda de Ter, 22 de desembre de 1933 - Barcelona, 19 de juny de 2012). Escriptor i pedagog. Va estudiar Dret, Filosofia i Lletres, Periodisme i Magisteri. Va col·laborar en publicacions diàries diverses. Diuen les cròniques que es va especialitzar en narrativa juvenil: *El soldat plantat* (1967), *Les rates malaltes* (1968), *El nom de cada cosa* (1968), *L'ocell de foc* (1972), *Sempre em dic Pere* (1980), *El príncep Ali* (1982), *Cor de roure* (premi de la Crítica Serra d'Or 1995), *L'amiga més amiga de la formiga Piga* (1996, Premio Nacional de literatura infantil 1997). L'última novel·la juvenil que publicà fou *La formiga Piga va a la biblioteca* (2012). També va escriure narracions per a adults, *Sic*

transit *Gloria Swanson* (premi Crítica Serra d'Or 1979), *Frederic, Frederic, Frederic* (1982), així com les novel·les *Retrat d'un assassí d'ocells* (1988), *El Llibre de les mosques* (2000, premi Sant Jordi 1999) i —l'última— *Els convidats* (2010). Va fer col·laboracions, traduccions i guions per a la televisió, la ràdio i el cinema. El 1992 rebé la Creu de Sant Jordi. Va dirigir i presentar el programa sobre llibres a Canal-33, *Mil Paraules*, i un programa sobre llibres a Catalunya Ràdio.

L'any 2003 publicà *Pa negre*, una obra per la qual va ser elogiat, guardonat amb el Premi Nacional de Literatura 2004, amb el Premi Joan Crexells, amb el Premi Lletra d'Or i amb el Premi Maria Àngels Anglada. Després d'aquest reconeixement ben merescut, aquesta obra ha sigut pa beneït, ha rebut el millor dels premis possibles, el premi del lector: se n'han venut 120.000 exemplars (dades de 2012). Jo vaig comprar la 15a edició i la faixa de promoció que hi col·locà l'editor en el seu moment deia «Una de les millors novel·les catalanes dels últims vint anys». Això s'havia de tastar. I no en vaig quedar decebut, gens ni mica. Com a lector discret, en quedí fascinat: llegir *Pa negre* va ser una experiència plaent, altament plaent. Pel llenguatge, pel paisatge, per la història, pels diàlegs, per les històries que no em toquen generacionalment. O sí, perquè d'una manera o d'una altra tothom té una història del seu passat emparentada amb la Guerra Civil.

Pa negre és una gran novel·la ambientada en un poble d'Osona, a Catalunya, en els anys immediatament posteriors a la Guerra Civil Espanyola. Tracta les misèries d'aquells temps, les contradiccions de l'ésser humà, la por, la mentida, la fam, el poder dels guanyadors de la guerra i la submissió obligada dels perdedors. També parla de la presó, dels ideals, de l'amistat, de la mort i de les injustícies. Tota una lliçó literària molt ben escrita sobre les condicions de vida d'aquella època vista amb els ulls del protagonista, un xiquet anomenat Andreu. L'any 2011, l'adaptació que en féu per al cinema el director Francesc Villaronga guanyà 13 premis Gaudí i 9 premis Goya, un èxit ben merescut per a una pel·lícula filmada en català. Fou candidata el 2012 al premi Oscar de Hollywood com a millor pel·lícula de parla no anglesa, i, encara que finalment es quedà fora de la lluita per l'estatueta daurada, aquesta cursa va servir per a fer-ne una promoció extraordinària als Estats Units, de la

pel·lícula, per descomptat. Però també ha sigut una manera de fer visible l'autor de la novel·la en què s'ha basat la pel·lícula.

3. LAURA SANTSI I EL GLOSSADOR

I després de *Pa negre*, què? Emili Teixidor ja ho havia fet gairebé tot? No tenia gaire més coses a dir, literàriament? L'elogi de la crítica, l'admiració del públic (i dels editors, sobretot) havia sigut unànime. Pel març del 2006 va publicar *Laura Sants*. Els lectors d'Emili Teixidor, i sobretot els lectors de *Pa negre*, esperaven un Emili Teixidor nou i que alhora continués l'estil de *Pa negre*, que connectés amb el regust d'una obra que realment havia agradat per la capacitat de crear un món versemblant, per saber convertir en ficció —*ficcionar* o *ficcionalitzar* són verbs que hem de reivindicar als diccionaris— una realitat que forma part de la nostra història com a col·lectivitat. Això mateix és el que probablement buscàvem els lectors quan començarem a llegir *Laura Sants*.

El meu primer contacte amb *Laura Sants* fou un acostament com a lector apassionat. No sóc crític literari, si més no, no m'hi dedique professionalment; ni tan sols estic segur de saber fer un comentari literari desapassionat, objectiu. Sóc lector sense mètode, lector intuïtiu, dels que abeuren als paisatges i en lliben els mots, en fan un tast i no es defineixen d'immediat; sóc dels que necessiten una estona abans de decidir si han fet bé la tria, però alhora es mouen per un sentit interior que els impel·leix a seguir cap avant. Llegir és una passió. I en fruïsc: vull dir, que agraiïsc les estones satisfactòries del contacte amb les paraules escrites per un altre. I si no és així faig cas d'alguna de les recomanacions d'un clàssic com Daniel Pennac (*Com una novel·la*): ho deixe córrer i au; mé'n passe a un altre. Sense sentiment de culpa. No creguen vostés, lectors, que ha sigut fàcil, no. M'ha costat de fer.

El segon moment d'acostar-me a *Laura Sants* va ser com a lector per encàrrec. Ho sent, ho sent molt per la connotació negativa de l'expressió *d'encàrrec*. La cosa va anar, si fa no fa, així:

—Josep, què fas el primer divendres del mes de maig [maig de 2007]?

—I com vols que t'ho diga, si encara no és ni Nadal [Nadal de 2006]?

—T'ho deia perquè m'agradaria que presentares un llibre i un autor a ca Fuster per aquesta data.

—Home, jo no solc fer aquestes coses. Hauries de buscar una persona més adient, dels qui fan crítica literària. O dels qui es dediquen a fer estudis de literatura.

—Tranquil. Tu ets la persona que vull. Pensa-t'ho i en parlem. Probablement serà l'última d'Emili Teixidor. [l'última del moment, perquè l'encomanador, l'amic Víctor Labrado, no pretenia que fóra l'última, sinó la darrera]

—No sé, no sé... M'abelleix la idea, però d'altra banda Emili Teixidor és una persona que m'imposa molt de respecte. En sé molt poc i no m'agradaria espatllar-la. [segurament li deguí dir *cagar-la*, però això queda poc fi en un escrit d'aquesta mena, per tant, no ho diré]

—Cap problema. Serà la millor manera de conèixer-lo. [de vegades, la confiança que tenen els amics en tu, més que augmentar-te l'autoestima et planteja reptes de resolució incerta]

La meua preocupació esdevingué, egoista de mi, que a partir d'aquell moment Emili Teixidor no en tragués cap de nova per Sant Jordi del 2007. *Laura Sants* era la novel·la que havia de presentar a la Casa Fuster de Sueca el maig del 2007. «Si no és que n'escrui com a bunyols o que en té alguna alçada al calaix de la tauleta de nit, enguany no en trau cap altra. *Laura Sants* és l'obra», diguí per a mi, per autoconvèncer-me.

Tercera aturada: com a lector sense qualificatiu. Llegir, com de vegades passa amb escriure, és un acte onanista, un acte, però, que no necessàriament s'oculta, i que no obstant això sí que sol fer-se en solitud. És clar que hi ha lectures en grup, lectures per als altres i coses així. Però llegir és fonamentalment un acte privat: allò que lliges ho pots compartir, mentre lliges o després (en un club de lectura, en converses informals, en àmbits professionals, en blogs, en xarxes socials, etc.), però sempre romandrà l'essència d'allò llegit a partir d'una perspectiva absolutament personal. Per això, el meu acostament a *Laura Sants* fou també personal. «Començaré a llegir *Laura Sants* en acabar de llegir *Pa negre*», fou l'única condició que em posí. Coneixia l'obra d'en Miquel Llor (*Laura a la ciutat dels sants*), a la qual títol, trama i protagonista fan referència. Vaig estar temptat de fer-ne una relectura. Sort que no la feu. No calia. Emili Teixidor ens dóna prou claus per enllaçar amb l'obra de Llor, per veure-hi les connexions, les semblances, les diferències, els ambients que

ofeguen les protagonistes, les mentides i les veritats ocultes. Emili Teixidor en fa una actualització:

La Laura actual, l'Emma i les Annes serien unes dones neuròtiques, sexualment i emocionalment confoses, malhumorades, queixoses, insatisfetes, obsedides pels diners i pel seu físic, i amb una o dues operacions de cirurgia estètica al damunt, preocupades pel nivell social que ocupaven, addictes a les fórmules fàcils i orientals d'autosuperació personal i als manuals exòtics de saviesa espiritual que apai-vagaven les lleugeres inquietuds de transcendència..., amb un amant nou cada temporada i un parell de divorcis com a mínim. (p. 201)

4. LAURA SANTOS: L'OBRA LITERÀRIA

El primer que hem de saber és que *Laura Santos* és una obra seductora, si més no, a partir del tercer capítol. Ja sé que no sóc gaire original, perquè és com si, jo lector, necessités una dotzena de pàgines d'entrenament per a després poder ficar-me en la trama i veure que realment té sentit. Em passa gairebé sempre que comence a llegir i sol ser una actitud prou comuna entre els lectors. Ja ho he dit adés, sóc poc original.

L'argument sedueix. Andreu, un guionista de televisió que treballa a Barcelona, vinculat per qüestions familiars amb la població de *Laura a la ciutat dels sants* i amb els personatges de *Pa negre* (ho deixarem així, per no revelar-ne cap secret), rep l'encàrrec de fer una versió actualitzada del llibre de Miquel Llor i acomodar-lo a un serial televisiu. Això implica que ha de desplaçar-se a Comarquinal, la ciutat escenari de la trama. Allà trobarà un rastre de fils que aniran teixint, a poc a poc, la xarxa d'una història que ni ell mateix sap com acabarà. Mentre busca com ha de ser la Laura del segle XXI, com ha de caracteritzar la Laura del serial de TV que agrada als directius de la Corporació, tindrà lloc de passejar per enmig de passions que s'esvaeixen, per enmig de la hipocresia, per la corrupció que genera l'especulació de la terra, amb el rerefons de les ganivetades entre polítics que lluiten no pel poder sinó per tenir-ne més. I sobretot el que Andreu hi troba és un espai per a plantejar-se aspectes quotidians de la vida, per a la reflexió sobre el comportament humà, per a fer-ne una reflexió sobre la viabilitat de les relacions personals a llarg termini. He de dir, però, que l'autor —i no és sobrer fer-ho explícit,

encara que el mestratge i la biografia l'avalen— demostra tenir un domini de la tècnica més depurada en l'art d'enfilar bé l'agulla, de teixir aqueixa xarxa fins que el resultat final siga impecable, sense deixar-hi cap detall perdut, o potser sí que se'n deixa algun...per no tancar-ho tot. El lector ha de participar-hi també. Si algú vol buscar-hi, també hi trobarà cavalls amb un passat sumptuós que arriben a Comarquinal a ben morir, amb cementeri i tot, immigrants desplaçats, soledats interiors i exteriors a la vora de bones amistats.

Emili Teixidor té la capacitat, la saviesa d'encaixar unes planes farcides, suaument, d'intertextualitat, de referències a Nabokov, a Rilke, a Zola, a *Ana Karenina*, a *Madame Bovary*, a *La Regenta*, a la Laura primigènia, és clar, i té la capacitat de fer-ho sense que ferisca ni els ulls dels lectors més sabedors de la tradició literària ni la ignorància d'un lector desconixedor d'aquestes interrelacions. És tota una virtut de l'autor. Hi ha qui diu (que poc original que sóc, una vegada més) que un escriptor escriu sempre la mateixa obra, que l'únic que fa és augmentar-la, revisar-la, corregir-la, donar-ne altres perspectives. Si això passa de veres amb Emili Teixidor, *Laura Sants* és un àpat desitjable, com aquelles paelles (ja em perdonaran la comparació tan poc literària), les paelles que s'aprenen a fer després de fer-ne mil i una, i tu, que sempre les has fetes de categoria, amb bona cosa de nyora i sofregidet de tomaca, amb socaradet i tot, ara t'ixen millor que mai, però estàs segur que encara et poden eixir millor. Sempre n'aprens de les fetes i sempre esperes que la propera supere totes les expectatives. Doncs això, *Laura Sants* és una recerca de l'autor cap a la perfecció. Ho aconsegueix? Ja se sap què en diuen, de la perfecció, de la felicitat... que és una utopia i que només arribem a tenir-ne un bocinet, almenys en aquesta vida. En qualsevol cas, als lectors que no hagen fet el tast de *Laura Sants* els augure un bon grapat de moments de satisfacció i, si en són propensos, poden tenir satisfaccions múltiples. Depén de com s'ho prenguen, depén de les actituds i de les aptituds. Només cal que hi tinguen predisposició. Jo els recomane que ho facen.

Posen-se vostés còmodes, seguen una estona llarga sense presses, agafen *Laura Sants*, si tenen a mà l'edició de cartoné, lleven-ne les solapes i capbussen-se en una història de sensacions i sentiments, en una novel·la que té trames situades en la frontera de les de lladres i serenos, en històri-

es de les de veres, de les que fan que el lector s'implique perquè d'alguna manera s'hi veu reflectit, i el lector és també una mica narcisista, li agrada veure que també parlen d'ell. Si tenen l'ocasió trien una música adient. Els ho recomane fefaentment: és una bona teràpia per a combatre tota mena de mals.

A mi m'ha agradat també un aspecte que crec que funciona com a eix de tota la novel·la. Es tracta de la reflexió que fa l'Andreu protagonista com a creador d'històries, de ficcions que hauran de ser creïbles, sobre què significa escriure. Això ens duu, pàgina sí pàgina també, a participar de tota una llarga especulació sobre l'ofici (l'art, potser?), sobre l'ofici d'escriure. El llenguatge literari: la feina d'Emili Teixidor. La capacitat d'enllaçar les diferents facetes del protagonista, les passejades per la seua vida privada més íntima, la de ser un bisexual sense complexos, la de ser un fill desarrelat, la de viure en un dubte permanent, però que assumeix com una manera de romandre al marge de les implicacions en aquelles coses que no li agraden (la identificació política, per exemple). També és un mestratge digne d'esment veure com l'autor incorpora els personatges nous, o com fa els canvis d'escenaris, com encaixa els diàlegs, com ompli un parell de planes, exquisides, de reflexions amb una pregunta rere una altra, d'aquelles que s'anomenen retòriques perquè no esperen resposta, però que sí que en donen moltes. I tot això no grinyola ni una sola vegada.

Volíem una telenovel·la amb protagonista femenina que reforcés els tòpics de la feminitat moderna: una Laura provinciana atrapada en un matrimoni de conveniència que s'escapa dels límits resclosits de la seva comarca i conquista la llibertat [...] Però, ¿què més podia donar, jo, pobre de mi, que aquesta visió adotzenada i pedestre de la Laura televisiva? ¿Quina era la Laura de veritat que havia de descobrir, lluny dels llocs comuns que imposava el mitjà? [...] ¿Què havia aportat la visió masculina dels autors de la Laura novel·lística, de Madame Bovary, d'Anna Karenina, d'Ana Ozores... i de tants altres homes escriptors que havien aconseguit entrar tan profundament en l'anhel femení? [...] ¿Eren els escriptors en general —i el d'aquestes obres en particular— una mena d'androgin grec, el *koúros* clàssic, aturats en una cruïlla que procedia d'un passat femení i es dirigia cap a un futur mascle? ¿Com era possible que tractant-se d'homes haguessin entrat tan bé les necessitats d'aquelles dones? [...] Veia clar que totes aquestes qüestions eren giragonses per aturar l'arribada a la pregunta principal: ¿com tenyiria la meua història personal, la meua personal sexualitat, el retrat tòpic o autèntic,

bo o dolent, de la Laura que m'havien encarregat?, ¿què hi deixaria de mi i què hi hauria de les aspiracions de les dones actuals en el guió? (p. 148-149)

És clar, és obvi, és l'Emili Teixidor, i s'hi nota que no és la primera vegada que ho fa. Ja ho sabem: la paella ix de categoria si se n'han fetes un bon grapat abans. És ofici, però també és l'encant de saber fer-ho. No es tracta de posar una paraula rere una altra: es tracta de saber encisar amb les paraules. Fixem-nos com parla del desig:

Tot seguit, sense esperar que jo digués res, va afegir:

— Però queda el desig... ¿Què fem amb el desig?

— És que també hi ha moltes formes de desig —vaig replicar jo.

Ella va esperar, educadament, que m'expliqués.

Jo vaig improvisar sobre el desig del tipus Don Joan, ara extensiu a les Joanes, que avui seria catalogat com a addicció sexual; el desig dels narcisistes, que necessiten proves constants de l'adoració que provoquen; el desig de satisfacció dels que pretenen que la seva unió és perfecta i no podrien viure sense aquesta imatge de felicitat: són els monògams intransigents; i els que pretenen el contrari, els perpetus insatisfets, els masoquistes que s'enamoren del desamor... També hi havia el desig de competició, els que responen amb infidelitat a la infidelitat de la parella, i que tant poden ser els gelosos, que responen amb les mateixes armes, com els que busquen amants a la seva parella i els porten a casa perquè han fet la promesa absurda de ser absolutament francs, de dir-s'ho tot, de permetre-ho tot a l'altre menys la mentida. En fi, vaig sospirar, hi pot haver, encara, i vaig pensar en mi, els de desig dèbil, que cauen per desprevinguts, per accident o per feblesa, per curiositat... L'amor seria el món ideal, i el desig, la realitat imprevisible, ingovernable, caòtica..., l'ordre i el desordre. (p. 93)

I tot això encara que faça servir paraules com *tio* o *gilipolles*, difícils de dir d'una altra manera. Hi ha un moment que el protagonista reflexiona i diu: «Un vell escriptor havia dit que no pot haver-hi una obra d'art bona, una obra que valga la pena, si l'artista no s'exhibeix, si no es posa al descobert, si no es despulla». Jo crec que Emili Teixidor, a *Laura Sants*, deixa molt de la seua ànima, del seu pensament, per això crec que també paga la pena de llegir.

5. ESPIGOLA QUE ESPIGOLARÀS O AFORISMES QUASI FUSTERIANS

Em quedaré amb un bon grapat de frases ben triades, d'aquelles que farceixen les llibretes dels guionistes de serials de televisió com l'Andreu, com si hagués anat espigolant roselles en un camp de blat, frases que es poden amollar en qualsevol moment i quedar la mar de bé. Paraules de savi.

«Sabeu què és tenir “la síndrome de la sabata desaparellada”?»

«L'adulteri representa l'espai de llibertat, l'abandonament de les obligacions del matrimoni, la irresponsabilitat joiosa i gratuïta [...] L'adulteri era l'ombra del poder»

«El matrimoni és un remei accidental per a una infelicitat irremeiable»

«L'enamorat ofereix el que no té a una persona que sovint no ho vol»

«Jo no visc amb tu. Ocupem la mateixa gàbia, això és tot»

«El matrimoni és l'única guerra en la qual cada nit dormim al costat de l'enemic»

«Els plaers de la bondat se centren en ells mateixos i són més aviat avorrits, en canvi els de la maldat ón molts i molt més variats»

«Pobles i persones, cal que reprimeixin les emocions si no volen quedar presoners del passat, paralitzats pel record»

«No hi ha alegria en la bondat, ni joia en la maldat, només una vastíssima i eterna solitud»

«Els morts ja no ens necessiten a nosaltres, però nosaltres els necessitem a ells»

«La veritat de la política era la promesa constant d'un futur millor. Com en l'amor, que sense futur és només sexe. El futur és una il·lusió»

«Les dues forces que mouen el món són el diner i el sexe. Només si el primer element, l'or, no té urgència, el segon, el plaer, acapara tota l'atenció»

«Una ficció que canvia alguna cosa en el món, també es converteix en realitat»

6. PER CONCLOURE

Emili Teixidor és un escriptor d'històries que paguen la pena de llegir, de veres; és un autor de novel·les que han fet i fan història en la literatura catalana i potser aniran més enllà. Convé que reconeguem feines com la seua. Fem cas d'en Salvat-Papasseit: «si en saps el pler no estalviïs el bes [en aquest cas, la lectura] / que el goig d'amar [o de llegir] no comporta mesura». Llegim Emili Teixidor: és un gran home de la literatura. *Laura Sants*, la novel·la que va arribar després de *Pa negre*. En

acabar la lectura de *Laura Sants* podem sentir-nos satisfets, complaguts amb allò que hem trobat pel camí, com diu l'autor en un altre passatge:

Al fons del fons de tot, sempre hi trobàvem el paisatge que ens acompanyava a tot arreu i que no ens abandonaria mai. No el vàiem, no hi pensàvem, semblava que l'haguéssim oblidat, però era com la sang que no vàiem mai si no era per una ferida o per un cop greu; els records i els morts es comportaven igual, només apareixien quan el perill extrem ens aculava a l'únic paisatge que no ens deixava mai. (p. 186)

Això és el que ens passa en llegir *Laura Sants*, que incorporem la història al nostre paisatge personal, el fem nostre perquè ens revela com som, ens diu quelcom de nosaltres mateixos. Ah! I tot això sense que hi haja hagut ni un sol pinyol, o siga que no foten ni un clau al llarg de 332 pàgines. O si ho fan, ingenu de mi, no me n'he assabentat.